

F/B/E

ANALYSE AF INTERNATIONALE
STUDERENDES
BESKÆFTIGELSESSITUATION
EFTER ENDT UDDANNELSE I
DANMARK

-SAMMENFATNING
OG FORSLAG TIL INITIATIVER

Kolofon

Projektleder:

Susanne Brandenborg Boeck, Forum for Business Education

Forfatter:

Chefkonsulent Jóannes J. Gaard, Forum for Business Education

Udgiver:

FBE, Forum for Business Education, august 2009

Rapporten er udarbejdet på baggrund af input fra referencegruppen bestående af:

- Birger Mortensen, KL
- Finn Rasmussen, Dansk Arbejdsgiverforening
- Helle Rønne Warburg, Danmarks Tekniske Universitet
- Jens Franck, Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesforbund
- Ken Thomassen, CIRIUS
- Marianne Hansen, Beskæftigelsesregionen for Hovedstaden og Sjælland (Workindenmark East)
- Niels Lykke Jensen, Akademikernes Centralorganisation
- Regitze Kristensen, TietgenSkolen
- Tine Gram, Arbejdsmarkedsstyrelsen

Definition på internationale studerende

1. De studerende skal være registreret som værende i gang med en videregående (kort, mellemlang eller lang) uddannelse. I denne sammenhæng regnes også ph.d.-uddannelsen som en videregående uddannelse. Forsvarsuddannelser udelades, da meget få internationale studerende vælger denne retning.

2. Kun studerende, der har fået et cpr-nr. i Danmark, medregnes. Det betyder, at studerende, der kun har været på et kort ophold i Danmark, ikke nødvendigvis er med i analysen. Dette afhænger af, om disse studerende har henvendt sig på folkeregistret.

3. Personen skal være indvandret i forbindelse med påbegyndelsen af uddannelsen fra et længerevarende udlandsophold. Derfor sættes det som krav, at indvandringen højst må være sket 365 dage før påbegyndelse af studiet, og at det forudgående udlandsophold skal være af mindst 730 dage. Dermed medregnes personer, der er indvandret som børn, ikke i analysen.

4. Personen skal være indvandrer, dvs. personer, som er født i udlandet af forældre, som er udenlandske statsborgere eller selv født i udlandet. En del af disse indvandrere har faktisk dansk statsborgerskab. Når disse medtages i analysen, skyldes det, at disse migrerer for at starte på en uddannelse i Danmark samtidig med, at deres tilknytning til udlandet må anses for at være forholdsvis stor.

INDHOLD

Baggrund.....	4
Flere internationale studerende	6
Beskrivelse af de internationale studerende	8
Match i forhold til behov på det danske arbejdsmarked.....	11
Andele, der bliver i Danmark to år efter endt uddannelse.....	15
Status for de internationale studerende, der bliver i Danmark	19
Anbefalinger.....	22
1. Der bør udarbejdes en national strategi for, hvordan vi bedre kan fastholde internationale studerende på det danske arbejdsmarked	22
2. Beskæftigelsessystemet skal have øget fokus på de internationale studerende som en arbejdskraftreserve	22
3. Mulighed for at arbejde flere timer ved siden af studierne for studerende fra ikke EU/EØS-lande.	23
4. Flere stipendier til studerende fra ikke EU/EØS-lande.	23
5. Strategi på de enkelte uddannelsesinstitutioner for, hvilke internationale studerende man ønsker at tiltrække og fastholde	24
6. Virksomheder bør være mere åbne for internationale studerende	25
7. Danskuddannelsesloven gøres mere fleksibel.....	25
8. Flere undersøgelser	25
Litteraturliste	27

BAGGRUND

De videregående uddannelsesinstitutioner, myndigheder og virksomheder har en fælles interesse i at tiltrække og fastholde internationale studerende og forskere. Interessen udspringer af en række forhold.

For det første et ønske om at skaffe velkvalificeret arbejdskraft til Danmark som led i at imødekomme flaskehalsproblemer for virksomhederne.

For det andet et ønske om at tiltrække de klogeste hoveder, så Danmark kan forblive et konkurrencedygtigt vidensamfund.

For det tredje for at styrke Danmarks deltagelse og muligheder for at begå sig i en stadigt mere forbundet og kulturelt mangfoldig international videnøkonomi.

På den baggrund udgør internationale studerende i Danmark en særdeles interessant, let tilgængelig og indtil nu overset ressource for det danske arbejdsmarked. Mindre surveys foretaget af såvel FBE/CIRIUS og IDA/DJØF tyder på, at mere end 70 pct. af de internationale studerende ønsker at blive i Danmark.

Formålet med denne rapport er at kortlægge, hvorvidt de internationale studerende på videregående uddannelser i Danmark bliver i landet efter endt uddannelse. Og at komme med forslag til, hvordan internationale studerende bedre kan fastholdes i landet og derved afhjælpe flaskehalse på arbejdsmarkedet.

Baggrunden for forslagene er en rapport fra analyseinstituttet CEBR, Centre for Economic and Business Research, der med baggrund i Danmarks Statistiks registerdata har kortlagt, hvordan de internationale studerende på videregående uddannelser i Danmark fordeler sig – såvel under studiet som efter studiet.

Rapporten er udarbejdet af FBE, Forum for Business Education, for Beskæftigelsesministeriet. Der har været nedsat en faglig referencegruppe til projektet bestående af Arbejdsmarkedsstyrelsen, Akademikernes Centralorganisation, Beskæftigelsesregionen for Hovedstaden og Sjælland (Workindenmark East), CIRIUS, Danmarks Tekniske Universitet, Dansk Arbejdsgiverforening, Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesforbund, KL og TietgenSkolen.

Referencegruppen har mødtes fire gange og er kommet med faglige input til CEBR's analyse og har bidraget med input til rapportens anbefalinger. FBE har på den baggrund udarbejdet anbefalingerne bagerst i denne rapport.

Til grund for sammenfatningsrapporten ligger rapporten "Analyse af internationale studerendes beskæftigelsessituation efter endt uddannelse i Danmark", som er udarbejdet af CEBR for FBE og Beskæftigelsesministeriet. Baggrundsrapporten kan downloades på www.fuhu.dk/fbe

Den anvendte metode er beskrevet i baggrundsrapporten.

FLERE INTERNATIONALE STUDERENDE

Vi vil i dette afsnit se kort på udviklingen i antallet af internationale studerende på de videregående uddannelser.

Der er flere fordele for det danske samfund ved at tiltrække og fastholde internationale studerende.

Flere undersøgelser¹ påpeger, at de internationale studerende bidrager positivt til internationalisering af studiemiljøet på de danske uddannelsesinstitutioner og dermed til opbygning af internationale kompetencer hos de danske medstuderende.

Derudover udgør de internationale studerende, der rejser hjem efter endt uddannelse, et godt ambassadørkorps for Danmark og for danske virksomheder.

Endelig udgør de internationale studerende en arbejdskraftreserve for danske virksomheder. Studerende, der har læst ved danske uddannelsesinstitutioner, har et godt indblik i den danske kultur og kan lettere end andre udlændinge indpasses i specielt mindre virksomheder med knap så international kultur.

Der er indtil nu meget lidt viden om, hvordan det går de internationale studerende efter endt uddannelse i Danmark. Hvorvidt de bliver og bidrager til det danske arbejdsmarked og samfund, eller om de rejser hjem umiddelbart efter endt uddannelse.

VTU og Det Økonomiske Råd har begge lavet mindre omfattende undersøgelser² af, hvor mange internationale studerende, der finder beskæftigelse i Danmark efter endt uddannelse. Disse undersøgelser peger på, at mellem 30 pct. og 40 pct. af de internationale studerende er i landet to år efter endt uddannelse.

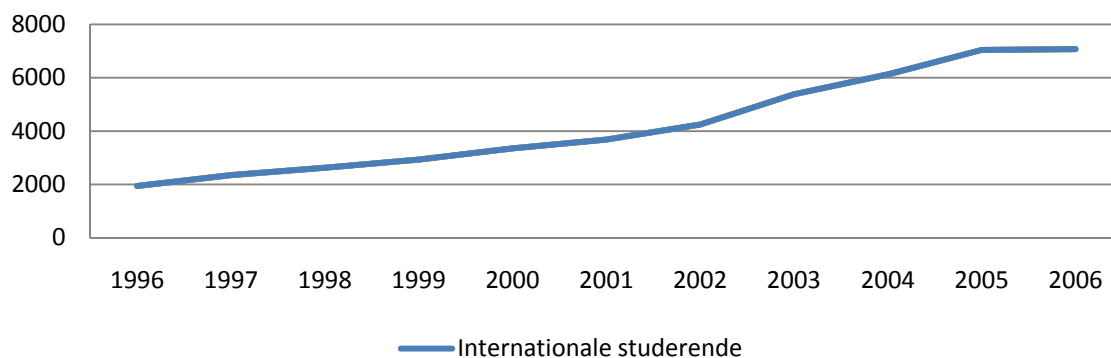
I det efterfølgende vil vi se, hvor stor denne arbejdskraftreserve reelt er, samt på hvilke faktorer vi kan påvirke for at sikre en bedre udnyttelse af arbejdskraftreserven.

¹ Se blandt andet "Denmark Unlimited - Slip internationaliseringen løs", FBE, april 2008

² "De Økonomiske Råd, Dansk Økonomi", efterår 2007, "Internationale studerendes efterfølgende beskæftigelse i Danmark", CIRIUS, november 2008

I figur 1 ses, at antallet af internationale studerende er mere end tredoblet de seneste 10 år.

Figur 1: Internationale studerende ved videregående uddannelser 1996-2006

Kilde: "Analyse af internationale studerende i Danmark – beskæftigelsessituationen efter endt uddannelse", CEBR for FBE, juli 2009.

Stigningen i antallet af internationale studerende bliver understøttet af, at der siden år 2000 har været en kraftig udvikling i antallet af uddannelser, der udbydes på engelsk.³

Ved internationale studerende forstår vi i denne rapport, personer, der er flyttet til Danmark og fået et cpr-nr. senest et år før start på en videregående uddannelse (Se nærmere definition i boks s. 4).

Vi får med denne definition primært de internationale studerende med, der har været i Danmark for at læse en hel uddannelse. Vi får i begrænset omfang studerende med, der har været i Danmark på et kortere udvekslingsophold.

Vi tager i rapporten udgangspunkt i de 6.178 internationale studerende, der studerende i perioden 1997-2004, og som ikke var indskrevet på en videregående uddannelse i 2005-2007. Denne afgrænsning er valgt, for at vi kan måle på deres status to år efter endt uddannelse.

³ "De videregående uddannelsesinstitutioners udbud af uddannelser og fag på engelsk", Bilag til Globaliseringsrådets arbejde, november, 2005

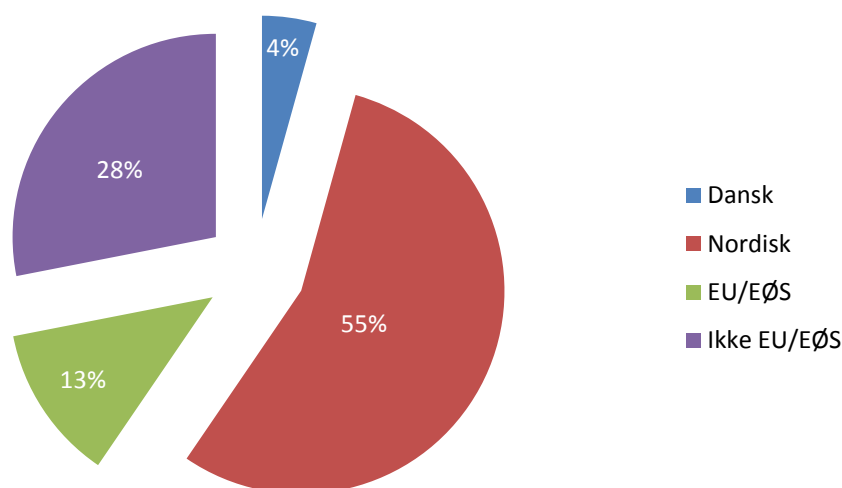
BESKRIVELSE AF DE INTERNATIONALE STUDERENDE

I dette afsnit vil vi give en kort beskrivelse af de internationale studerende. Vi kigger på, hvor de kommer fra, samt hvilke demografiske kendetegn de har.

I den analyserede periode fra 1997-2007 havde mere end halvdelen af de internationale studerende statsborgerskab fra andre nordiske lande. Dette er ikke specielt overraskende. Nordiske studerende har flere valgmuligheder i det danske uddannelsessystem, da de har sproglige forudsætninger for at følge undervisning på dansk. Antallet af kurser på engelsk var særligt begrænset i den første del af vores analyserede periode.

55 pct. kom fra andre nordiske lande, 28 pct. fra ikke EU/EØS-lande, 13 pct. fra andre EU/EØS-lande⁴ end Norden, og 4 pct. var danske statsborgere i udlandet, der kom hjem for at læse.

Figur 2: Internationale studerende 1997-2004 opdelt efter statsborgerskab

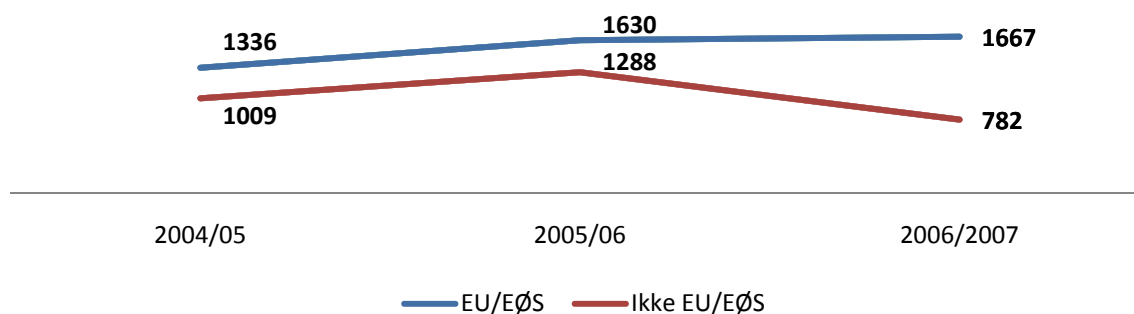
Kilde: "Analyse af internationale studerende i Danmark – beskæftigelsessituationen efter endt uddannelse", CEBR for FBE, juli 2009.

Det er gratis for internationale studerende fra Norden og EU/EØS-lande at læse i Danmark. Studerende fra ikke EU/EØS-lande har siden 2006 skulle betale for at læse i Danmark. Priserne varierer fra godt 40.000 kr. for et år til over 100.000 kr. for et års studium.

⁴ Når der fremover henvises til EU/EØS-lande, menes andre EU/EØS-lande end Norden. EU er i denne rapport defineret som EU-15, dvs. statsborgere fra Belgien, Danmark, Finland, Frankrig, Grækenland, Nederlandene, Irland, Italien, Luxembourg, Portugal, Spanien, Storbritannien, Sverige, Tyskland og Østrig. EØS som statsborgere fra Island, Liechtenstein og Norge.

Det fremgår af figur 3, at antallet af internationale studerende fra ikke EU/EØS er faldet, siden der blev indført krav om betaling for studerende fra lande uden for EU/EØS. Derimod er antallet af studerende fra EU/EØS-lande fortsat med at stige.

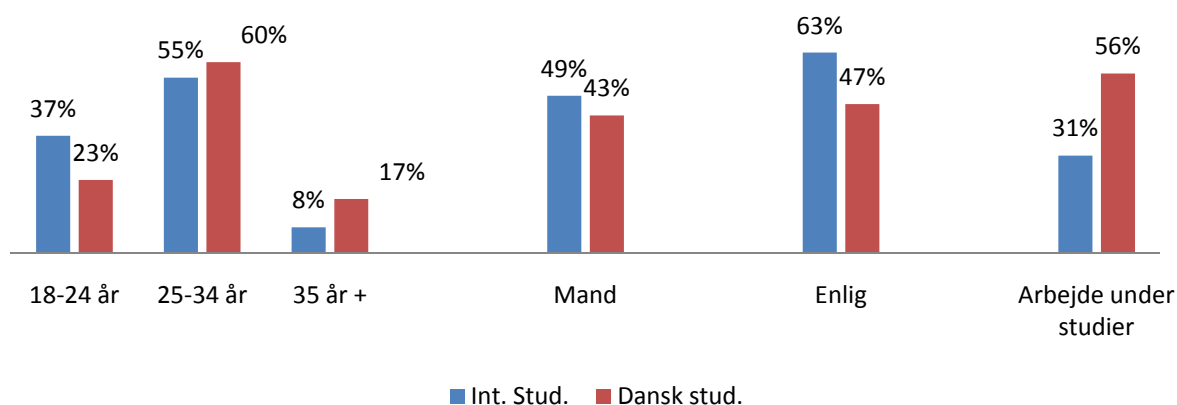
Figur 3: Tilgang af internationale studerende til en hel videregående uddannelse i Danmark fordelt efter oprindelse

Kilde: "Mobilitetsstatistik for de videregående uddannelser 2006/2007", CIRIUS, August 2008

I figur 4 ses det, at de internationale studerende er gennemsnitligt noget yngre end de danske studerende. Flere er enlige, og klart færre har arbejde under studierne. Der er ikke noget overraskende i dette, da enlige yngre må formodes at være mere geografisk mobile.

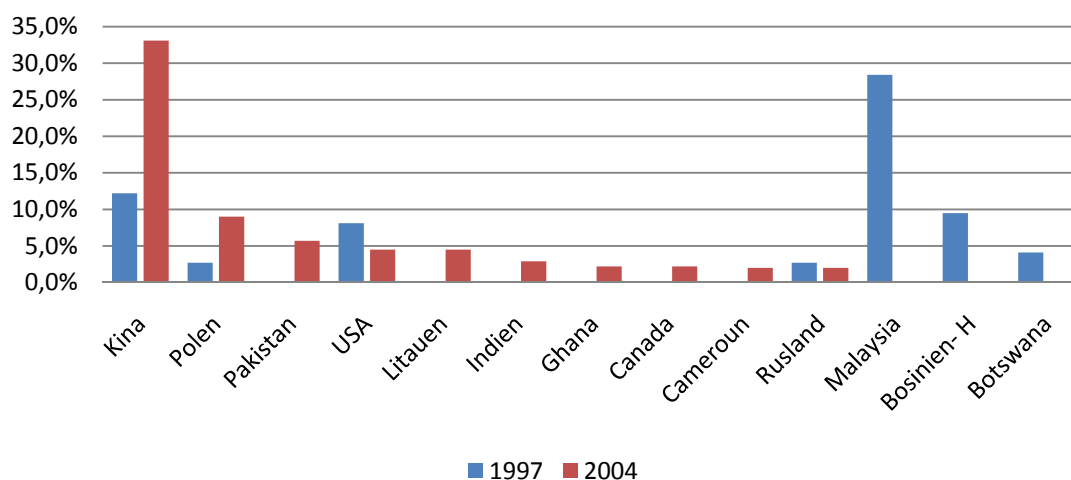
Figur 4: Demografisk sammensætning af danske og internationale studerende 1997-2004

Kilde: "Analyse af internationale studerende i Danmark – beskæftigelsessituationen efter endt uddannelse, CEBR for FBE", juli 2009.

Blandt de studerende fra ikke EU/EØS-lande er det særligt antallet af studerende fra Kina, der er vokset de seneste 10 år. Den procentvise andel af studerende fra Kina er vokset med mere end 2,5 gang fra 12,2 pct. i 1997 til 33,1 pct. i 2004. Når der dertil lægges, at antallet af internationale studerende er tredoblet i perioden, er antallet vokset ca. 7,5 gange fra 1997 til 2004.

Figur 5: Top ti nationer 2004 for studerende fra ikke EU/EØS-lande samt top fem nationer 1997

Kilde: "Analyse af internationale studerende i Danmark – beskæftigelsessituationen efter endt uddannelse, CEBR for FBE", juli 2009.

Samlet set er væksten i antallet af internationale studerende kommet fra såvel de nordiske lande, EU/EØS og fra ikke EU/EØS-lande. Indførelse af betaling for uddannelse for studerende fra ikke EU/EØS-lande har betydet, at der i 2006/07 er kommet færre derfra.

Prototypen på en international studerende er en yngre enlig mand, der ikke arbejder ved siden af sine studier.

MATCH I FORHOLD TIL BEHOV PÅ DET DANSKE ARBEJDSMARKED

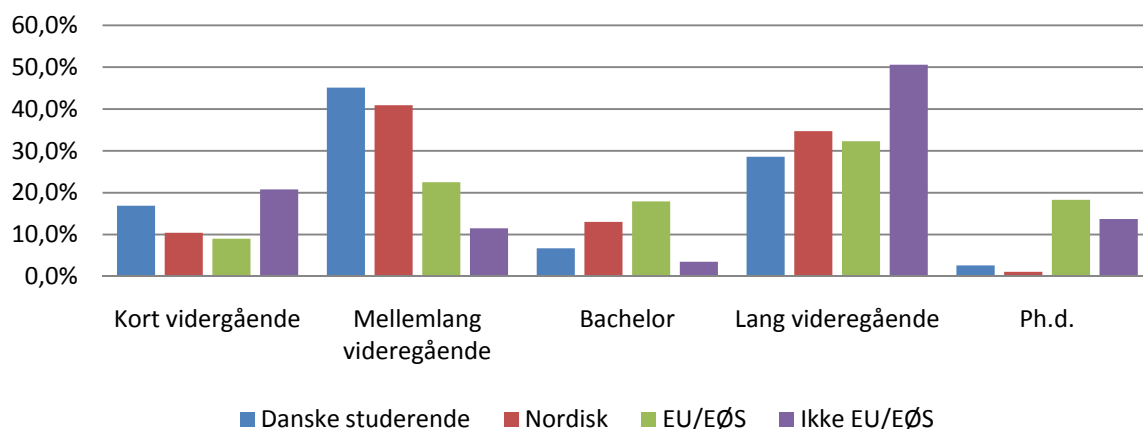
Vi vil i dette afsnit kigge på, hvorvidt de internationale studerende matcher nogle af de uddannelsesområder, hvor der er påpeget mangel på arbejdskraft i Danmark. Man må formode, at studerende på de områder, hvor vi mangler arbejdskraft i Danmark, har en større chance for at få ansættelse i Danmark efter endt uddannelse.

De internationale studerende adskiller sig fra de danske studerende ved, at en større andel af de internationale studerende læser en ph.d. eller en lang videregående uddannelse.

Der er forholdsvis mange fra ikke EU/EØS-lande, der læser en kort videregående uddannelse. Dette skyldes formodentligt, at kortere uddannelsesophold er mere økonomisk overkommelige.

Endelig er der en markant mindre andel af de studerende fra lande uden for Norden, der læser en mellemlang videregående uddannelse. Dette kan meget vel skyldes, at forholdsvis få mellemlange uddannelser udbydes på andet end dansk.⁵

Figur 6: Fordeling af danske og internationale studerende på uddannelsesniveau 1997-2004

Kilde: "Analyse af internationale studerende i Danmark – beskæftigelsessituationen efter endt uddannelse, CEBR for FBE", juli 2009.

Når vi deler de studerende op på faglig hovedretning, er de internationale studerende generelt overrepræsenteret i forhold til danske studerende på samfundsvidenskabelige, teknisk videnskabelige og sundhedsvidenskabelige uddannelser.

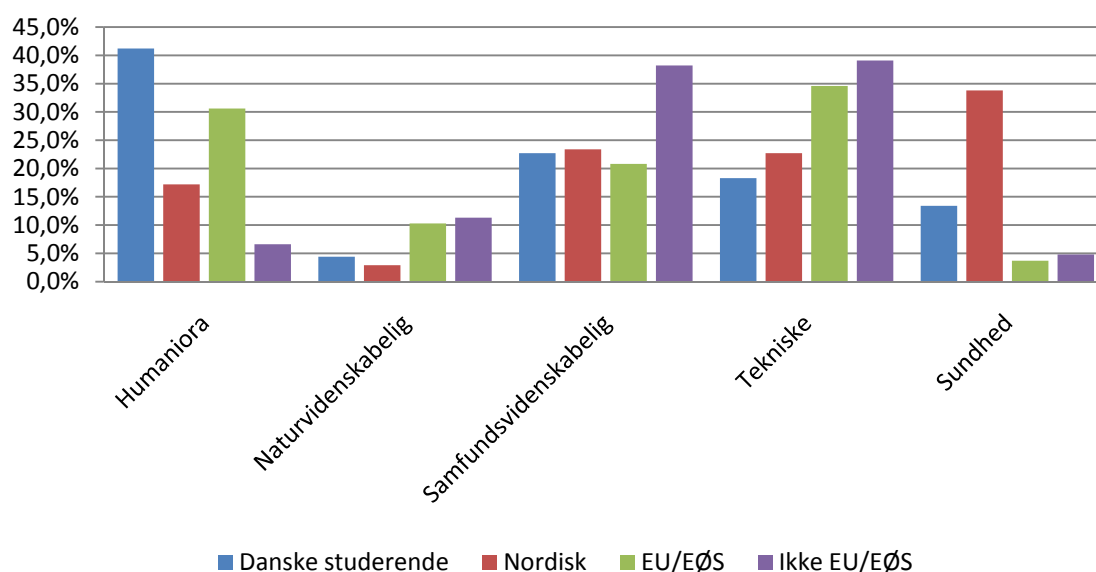
⁵ I et Bilag til Globaliseringsrådet fremgår det, at mens mere end 1500 fag og kurser samt 104 uddannelser på universitetsniveau i 2005 blev udbudt på engelsk, gjaldt det for 100 fag/kurser og 9 hele uddannelser på de mellemlange uddannelser.

Omvendt er der en markant lavere andel af de internationale studerende, der læser humaniora.

Studerende fra Norden er markant overrepræsenterede på sundhedsuddannelserne, mens studerende fra andre EU/EØS-lande fordeler sig på alle andre uddannelses-områder end sundhedsvidenskab.

Endeligt læser studerende fra ikke EU/EØS-lande primært teknisk videnskab, naturvidenskab og samfundsvidenskab.

Figur 7: Danske og internationale studerende delt op på hovedretning 1997-2004

Kilde: "Analyse af internationale studerende i Danmark – beskæftigelsessituationen efter endt uddannelse, CEBR for FBE", juli 2009.

De internationale studerendes studievalg afspejler temmelig godt de flaskehals-områder, vi har i Danmark. Mangel på bestemte uddannelsessområder kan aflæses af Positivlisten⁶, der er udarbejdet på baggrund af de regionale arbejdsmarkedsbalancer.

⁶ Udlændinge, som har fået arbejde inden for et af de erhverv, hvor der er mangel på kvalificeret arbejdskraft, har særligt let adgang til det danske arbejdsmarked. Disse erhverv er opført på Positivlisten.

Flaskehalsområderne ændrer sig selvfølgelig over tid⁷. Flaskehalsområderne over tid er kondenseret i de indsatsområder, der er defineret i Udenrigsministeriets kampagne "Offensiv kampagne for at tiltrække højt kvalificeret arbejdskraft til Danmark". Her er målgrupperne ingeniører, it-specialister, økonomer og sundhedspersonale.

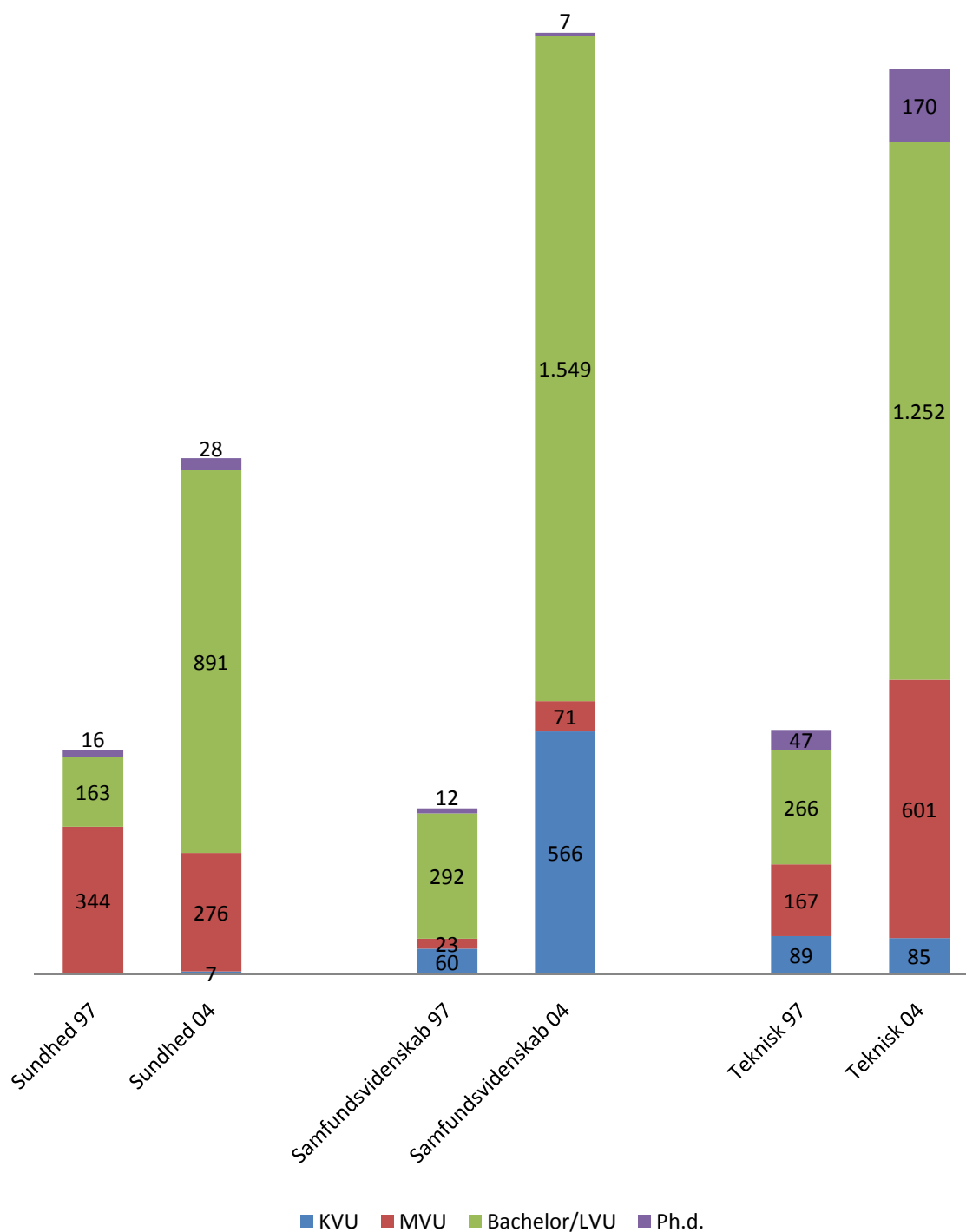
I figur 8 har vi set på udviklingen på områderne sundhedsvidenskab, teknisk videnskab og samfundsvidenskab. Det er det tætteste, materialet tillader os at komme på flaskehalsområderne.

Der har været en kraftig stigning i antallet af internationale studerende de seneste 10 år på stort set alle flaskehalsområderne. Der har dog været tale om et absolut fald på mellemlange videregående uddannelser på sundhedsområdet, på det korte videregående tekniske område samt på ph.d.-området på samfundsvidenskab.

Samlet set matcher de internationale studerendes uddannelsesvalg behovene på det danske arbejdsmarked ganske godt. Der er dog en diskrepans mellem udviklingen og behovet på de mellemlange sundhedsuddannelser, som fx sygeplejerske.

⁷ For en aktuell beskrivelse af mangelområder se "Rekruttering på det danske arbejdsmarked 1. halvår 2009" AMS, juni 2009.

Figur 8: Udvikling i antal internationale studerende på mangelområder 1997 - 2004 Rekruttering på det danske arbejdsmarked 1. halvår 2009

Kilde: "Analyse af internationale studerende i Danmark – beskæftigelsessituationen efter endt uddannelse, CEBR for FBE", juli 2009.

ANDELE, DER BLIVER I DANMARK TO ÅR EFTER ENDT UDDANNELSE

Vi vil i dette afsnit se på, hvor mange internationale studerende, der er i Danmark to år efter, at de har endt deres uddannelse, samt på hvilke forhold, der kendetegner de studerende, der er i Danmark to år efter endt uddannelse.

Som det ses i tabel 1, er der 44,7 pct. af de internationale studerende, der begyndte deres uddannelse i 1997, og som afsluttede deres uddannelse i Danmark, der var i Danmark to år efter afslutningen af uddannelsen.

Tabel 1: Status for den årgang af internationale studerende, der påbegyndte en videregående uddannelse i Danmark i 1997

		% af årgang	% af endt uddannelse i DK
1997 årgang	1944		
Udrejst som studerende	218	11,2 %	
Endt uddannelse i Danmark	1726	88,8 %	100,0 %
Rejser umiddelbart efter endt uddannelse	684	35,2 %	40,0 %
Rejser inden for 2 år	270	13,9 %	15,6 %
I Danmark efter 2 år	772	39,7 %	44,7 %

Kilde: CEBR. Anmærkning.: Hvis udrejse er før den 1. oktober, anses de internationale studerende, som værende rejst som studerende.

Når vi tager dem med, der kun tager en del af uddannelsen i Danmark eller rejste ud før den 1. oktober, hvor deres uddannelse blev registreret, er andelen, der er i Danmark to år efter afslutning på studiet, kun 39,7 pct. Det giver en kraftig indikation af, at afslutning af uddannelsen i Danmark fremmer sandsynligheden for, at de internationale studerende bliver i landet.

Det understøttes af, at en afsluttet dansk uddannelse alt andet lige vil give nemmere adgang til det danske arbejdsmarked. Hvis vi vil have flere af de internationale studerende til at blive i Danmark efter endt uddannelse, bør der derfor sættes på, at flere afslutter deres uddannelse i Danmark.

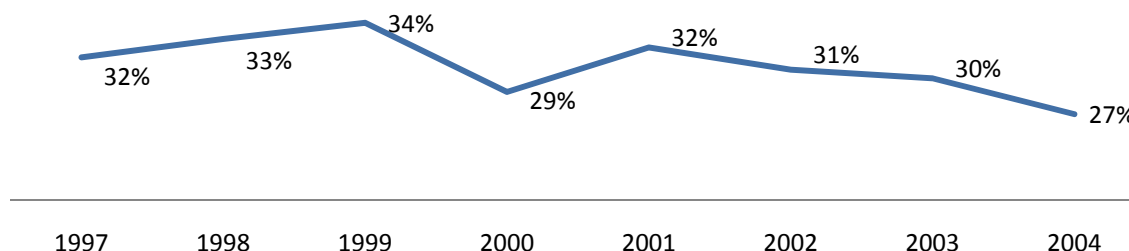
Vi har ikke inden for denne undersøgelses rammer kunnet identificere, hvor mange af dem, der har taget en del af deres uddannelse i Danmark, der senere vender tilbage for at arbejde i Danmark. Meldinger fra CBS, Copenhagen Business School, tyder på, at de på kandidatuddannelserne får mange internationale studerende, der tidligere har været på kortere uddannelsesophold på universitetet.⁸

⁸ CBS angiver i deres pressemeddelelse om rekordoptag på kandidatuddannelserne i 2009, "at en stor del af ansøgerne selv har været udvekslingsstuderende på CBS eller kender nogle, der har". CBS, 1. juli 2009.

I det resterende af dette afsnit viser tallene status for de studerende efter endt uddannelse. Det vil sige, at der ikke er taget højde for, om den er afsluttet i Danmark.

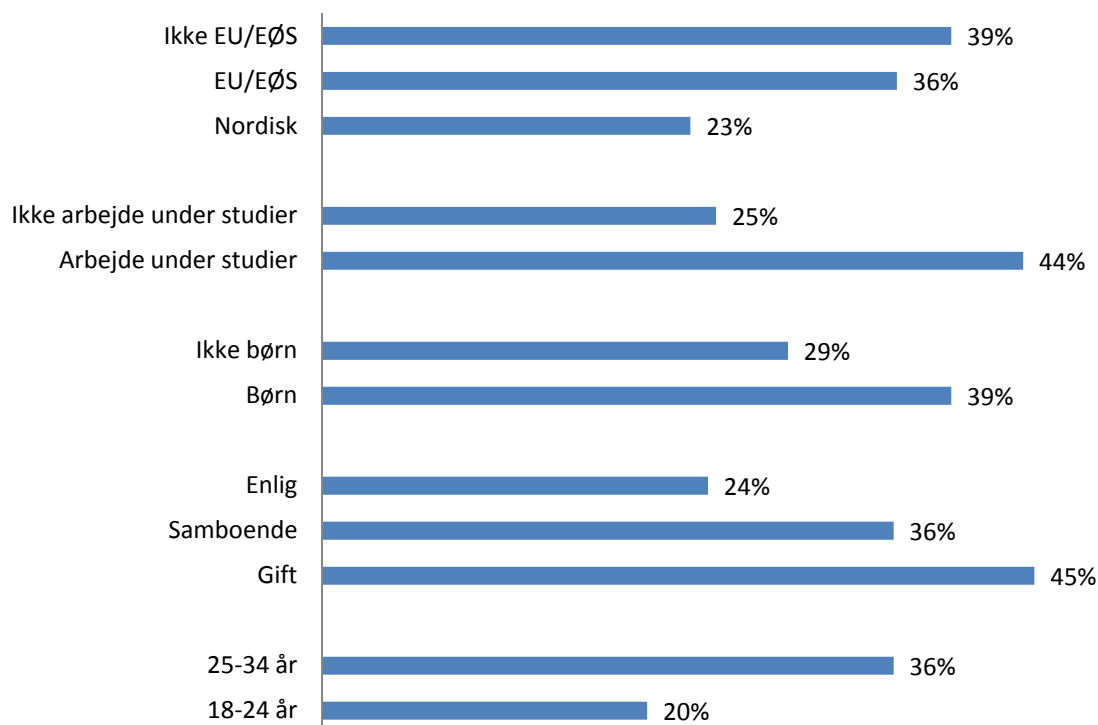
Når vi kigger på status efter endt uddannelse i Danmark, viser tallene i figur 9, at der de senere år har været en stigende tendens til, at internationale studerende udvandrer. Således var det kun 27 pct. af de internationale studerende, der endte deres uddannelse i Danmark i 2004, der var i landet to år efter.

Figur 9: Tilbøjelighed til at i Danmark to år efter endt uddannelse delt op efter, hvilket år uddannelsen i Danmark er endt. 1997-2004

Kilde: "Analyse af internationale studerende i Danmark – beskæftigelsessituationen efter endt uddannelse, CEBR for FBE", juli 2009.

Som det fremgår af figur 10, er det særligt de nordiske studerende, der rejser ud af Danmark efter endt studie. Mens kun 23 pct. af de nordiske studerende er i Danmark to år efter endt uddannelse, gælder det for 39 pct. af de studerende fra ikke EU/EØS-lande og 36 pct. af de studerende fra EU/EØS-lande.

Figur 10: Andele i Danmark to år efter endt uddannelse – internationale studerende 1999-2007

Kilde: "Analyse af internationale studerende i Danmark – beskæftigelsessituationen efter endt uddannelse, CEBR for FBE", juli 2009.

Hvis målet er, at vi gennem det danske uddannelsessystem skal skabe kvalificeret arbejdskraft til det danske arbejdsmarked, bør der således sættes på at rekruttere studerende fra lande uden for Norden.

Her spiller det selvfølgelig også ind, at vi i høj grad udveksler uddannelsespladser med de andre nordiske lande. Såvel Sverige som Norge er blandt de fire lande, som flest danske studerende vælger at tage en hel uddannelse i.⁹

Også tilknytningen til arbejdsmarkedet under uddannelsen for de studerende spiller en stor rolle for de internationale studerendes forbliven i Danmark. Således er der markant flere af dem, der har haft studiearbejde under uddannelsen i Danmark, der er i landet to år efter endt uddannelse.

En undersøgelse fra Syddansk Universitet¹⁰ viser, at rigtig mange internationale studerende gerne vil have studiearbejde i Danmark. For studerende fra Øst-europa og Asien er det oftest en økonomisk forudsætning for, at de kan fortsætte med at læse i Danmark. Rapporten peger på, at langt fra alle kan få et studen-

⁹ Mobilitetsstatistik, CIRIUS, august 2008.

¹⁰ Matching, Internationale studerende med danske virksomheder, Gustav Kristensen, Syddansk Universitet, marts 2009.

terjob. 63,3 pct. af de internationale studerende angiver, at de er afhængige af et studenterjob, men kun 42,2 pct. har kunnet finde et.

Fra og med 2009 bliver praktik obligatorisk for studerende på de korte videregående uddannelser. Det må forventes at forøge de internationale studerendes tilknytning til det danske arbejdsmarked. Men det vil samtidig udgøre en stor udfordring for de danske virksomheder at finde tilstrækkeligt med praktikpladser. Her viser undersøgelser, at særligt de internationale studerendes manglende dansk kundskaber samt deres ofte manglende kendskab til det danske arbejdsmarked udgør en barriere.¹¹

Det er kommet frem i referencegruppen for denne undersøgelse, at flere kommuner giver afslag om støtte til danskuddannelse til virksomheder, der har ønsket at ansætte internationale studerende.¹² Problemet er, at danskuddannelsesloven kun giver ret til danskuddannelse de første tre år, efter en udenlandsk statsborger første gang har deltaget i danskundervisning. Internationale studerende, der har læst de første tre år af deres ophold i Danmark, har derfor som hovedregel ikke et lovkrav på at få tilbud om danskuddannelse.

Demografiske forhold som alder og civilstand spiller også en rolle i forhold til om internationale studerende bliver i Danmark. Således er det de yngste, de ugifte og dem uden børn, der genudvandrer.

Samlet set er vi med denne undersøgelse kommet lidt nærmere de faktorer, der kan få internationale studerende til at blive i Danmark efter endt uddannelse. Det vil være oplagt at integrere denne viden i en ny national handlingsplan for fastholdelse af internationale studerende samt bruge den i forhold til handlingsplanen for tiltrækning af internationale studerende.¹³

Potentialet for at fastholde flere internationale studerende end i dag er til stede. Således peger flere undersøgelser på, at flertallet af de internationale studerende ønsker at forblive i Danmark efter ophørt studie.¹⁴

¹¹ Matching, Internationale studerende med danske virksomheder, Gustav Kristensen Syddansk Universitet, marts 2009. Efterspørgslen på internationale kompetencer og interessen for at etablere praktikophold i udlandet – hvad siger de offentlige og private virksomheder, FBE, juni 2009.

¹² Birger Mortensen, KL.

¹³ National strategi for markedsføring af Danmark som uddannelsesland, CIRIUS, august 2007.

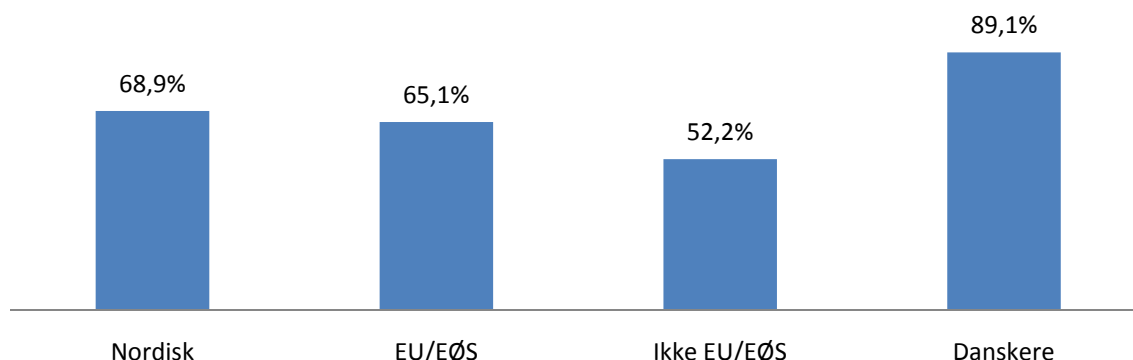
¹⁴ Fx Internationale studerende i din virksomhed kom godt i gang, FBE og CIRIUS, 2008.

STATUS FOR DE INTERNATIONALE STUDERENDE, DER BLIVER I DANMARK

I dette afsnit vil vi se på, hvordan de internationale studerende, der bliver i Danmark, klarer sig. Hvad er deres beskæftigelsesgrad? Hvad tjener de? Hvilken position har de på arbejdsmarkedet? Inden for hvilke brancher arbejder de?

Internationale studerende, der er i Danmark to år efter endt uddannelse, har en betydelig mindre beskæftigelsesgrad end danskere. Den gennemsnitlige beskæftigelsesgrad for den tidligere internationale studerende er på 62,6 pct.

Figur 11: Beskæftigelsesandele for internationale studerende, der er i Danmark to år efter endt uddannelse 1999-2007

Kilde: "Analyse af internationale studerende i Danmark – beskæftigelsessituationen efter endt uddannelse, CEBR for FBE", juli 2009.

Hovedparten af de tidligere internationale studerende, som er i Danmark, og som ikke har beskæftigelse, er der ingen oplysninger på, hvilket kunne tyde på, at de er underholdt af ægtefællen eller ikke længere opholder sig i Danmark. Kun ca. hver femte af dem, som er i Danmark, men ikke er registret som beskæftiget, er registret som ledig. Det betyder, at omkring 6 pct. af dem, der ifølge statistikken er i Danmark, er registrerede som ledige.

Figur 11: Beskæftigelsesandele blandt internationale studerende, der er i Danmark to år efter endt studie 1997-2007

Kilde: "Analyse af internationale studerende i Danmark – beskæftigelsessituationen efter endt uddannelse, CEBR for FBE", juli 2009.

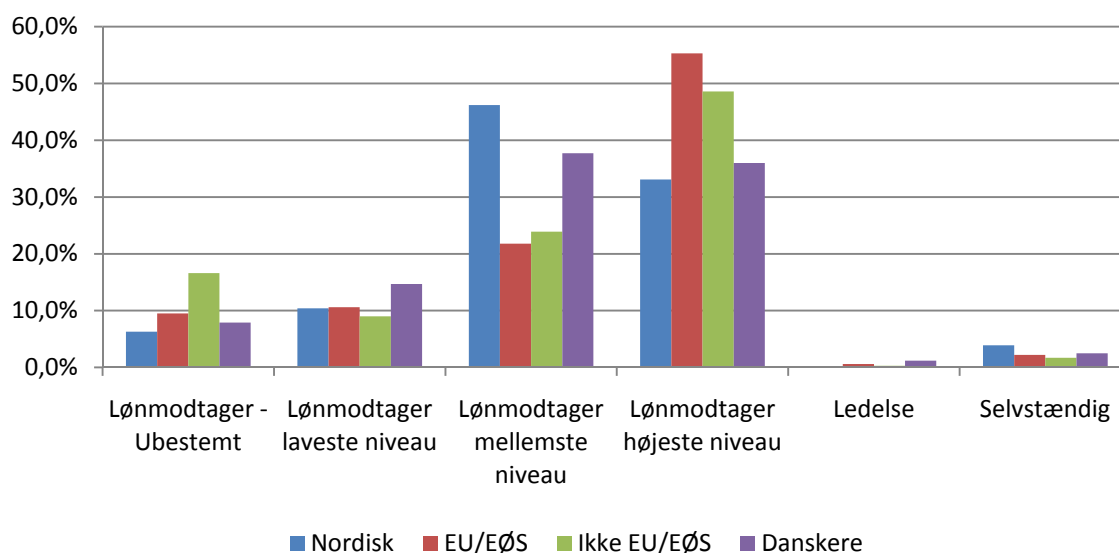
Det er igen især de unge ugifte uden børn, der ikke har fået fodfæste på det danske arbejdsmarked.

Hvis vi kigger på uddannelsesniveauer, er det især de tidligere internationale studerende fra de mellemlange uddannelser og ph.d.-uddannelserne, der har høje beskæftigelsesandele, mens de tidligere studerende fra korte og lange videregående uddannelser har lave beskæftigelsesandele.

De tidligere internationale studerende, der har fået beskæftigelse i Danmark, har i vid udstrækning fået jobs på niveau med de danske studerende. De tidligere internationale studerende er underrepræsenteret blandt lønmodtagere på mellemste niveau, men samlet set overrepræsenteret blandt lønmodtagere på højeste niveau. Det afspejler, at der ikke er mange internationale studerende på de mellemlange uddannelser, mens der er en større andel af de internationale studerende, der læser en lang videregående uddannelse.

Tidligere internationale studerende fra ikke EU/EØS-lande er overrepræsenterede blandt lønmodtagere med ubestemt niveau. Det er ikke så overraskende, da 19,2 pct. af de internationale studerende, der er i Danmark to år efter endt uddannelse, aldrig får færdiggjort deres videregående uddannelse. Det samme tal for danske studerende er 15,5 pct.

Figur 12: Opdeling af de internationale studerende, der arbejder i Danmark, samt for danskere med en videregående uddannelse efter arbejdsstilling, 2007

Kilde: "Analyse af internationale studerende i Danmark – beskæftigelsessituationen efter endt uddannelse, CEBR for FBE", juli 2009.

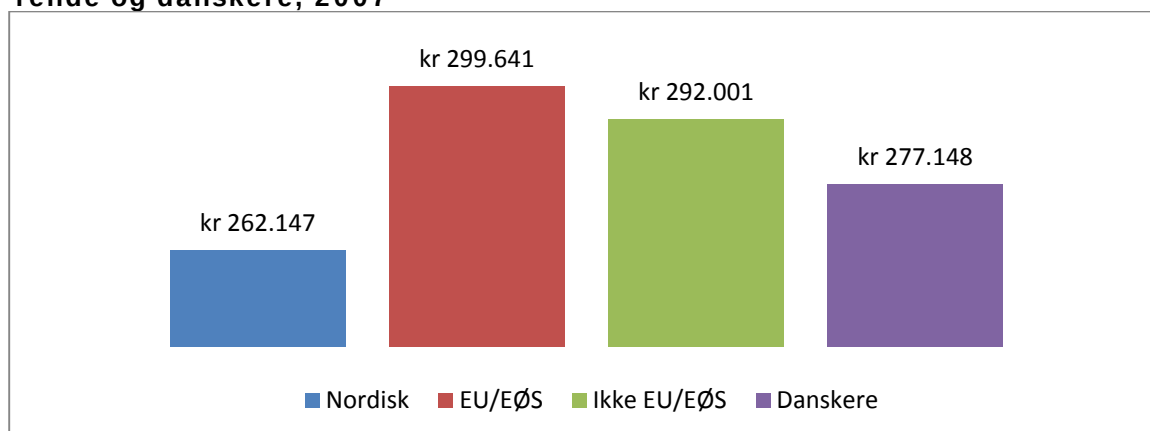
Når vi kigger på de ti brancher, hvor de tidligere internationale studerende er overrepræsenterede i forhold til danske studerende fra videregående uddannelser, er der to forholdsvis lavteknologiske områder placeret højt på listen, nemlig rengøring og taxikørsel (hjelpevirksomhed til transport).

Top ti liste over, hvor tidligere internationale studerende er overrepræsenterede i forhold til danskere

1. Rengøringsvirksomhed
2. Forskning og udvikling
3. Hjælpevirksomhed til transport
4. Videregående uddannelsesinstitutioner
5. It-service
6. Fremstilling af medicinsk udstyr og ure
7. Engroshandel med maskiner og udstyr
8. Detailhandel med beklædning og fodtøj
9. Anden forretningsservice
10. Hospitaler

Den gennemsnitlige lønindtægt blandt de tidligere internationale studerende, der har fundet job i Danmark, er helt på højde med den lønindtægt, den tilsvarende gruppe tidligere danske studerende opnår. Faktisk ligger den gennemsnitlige lønindtægt for tidligere studerende fra EU/EØS og fra ikke EU/EØS-lande gennemsnitlig 5-8 pct. over den gennemsnitlige lønindtægt for den tilsvarende danske gruppe.

Figur 13: Gennemsnitsløn for beskæftigede opdelt på internationale studerende og danskere, 2007

Kilde: "Analyse af internationale studerende i Danmark – beskæftigelsessituationen efter endt uddannelse, CEBR for FBE", juli 2009.

Samlet set kan vi konkludere, at beskæftigelsesandelen for de tidligere internationale studerende, der er i Danmark to år efter endt uddannelse, er betydeligt lavere end for den tilsvarende danske gruppe.

De tidligere internationale studerende, der opnår ansættelse, får det på niveau med tilsvarende danskere – endda lidt over – samt har en højere gennemsnitlig indtægt end danskerne.

Der er op mod en femtedel af både de tidligere danske og internationale studerende, der får arbejde på ubestemt eller på laveste lønmodtagerniveau, men der er også godt 15 pct. i begge grupper, der aldrig fuldfører deres uddannelse.

ANBEFALINGER

Nedenstående anbefalinger er udarbejdet af FBE efter input fra referencegruppen. FBEs anbefalinger er rettet mod forskellige administrative og politiske aktører samt virksomheder og uddannelsesinstitutioner.

1. Der bør udarbejdes en national strategi for, hvordan vi bedre kan fastholde internationale studerende på det danske arbejdsmarked

Stadig flere internationale studerende rejser hjem efter endt uddannelse i Danmark. De studerende, der bliver her, opnår beskæftigelse på niveau med den tilsvarende danske gruppe. Dette sker til en højere gennemsnitsløn end den tilsvarende danske gruppe, hvilket indikerer, at de skaber værdi for danske virksomheder.

Denne rapport viser, at følgende forhold bør indarbejdes i en sådan strategi:

- Oprindelsesland. Flere fra ikke EU/EØS-lande end fra de nordiske lande bliver.
- Mulighed for arbejde ved siden af studierne. Flere med studiearbejde bliver.
- Fokus på afslutning af uddannelse i Danmark. Flere, der har afsluttet deres uddannelse i Danmark, bliver.
- Demografiske forhold. Flere over 25 år med familie bliver.
- Særlige mangelområder. Der er særlige udfordringer med at tiltrække og fastholde internationale studerende i nogle brancher, f.eks. sundhedsområdet.

En national strategi for fastholdelse bør sammentænkes med en ny modtagelseslov for udlændinge. Vi har i dag en integrationslov, der ikke tager højde for, at hovedparten af dem, der kommer til Danmark i dag, kommer for at arbejde eller studere. Integrationsloven er således indrettet efter de kun 10 pct., der i dag kommer som flygtninge eller familiesammenførte.

2. Beskæftigelsessystemet skal have øget fokus på de internationale studerende som en arbejdskraftreserve

Godt 70 pct. af de internationale studerende rejser hjem efter endt uddannelse, selv om op mod 70 pct. af de internationale studerende gerne ville blive her. En af de store barrierer for større fastholdelse er mangel på kontakt mellem internationale studerende og danske virksomheder

I forlængelse af regeringens Jobplan i 2008 blev der etableret tre Workindenmark-centre, som har som mål at øge udbuddet af arbejdskraft i Danmark gennem international rekruttering.

Et særligt fokusområde for Workindenmark-centrene er de internationale studerende, idet der her er tale om et arbejdsudbud, som befinder sig i Danmark, og som har erhvervet de kvalifikationer, som virksomhederne efterspørger.

Der skal sættes mere på synliggørelse af de internationale studerende over for virksomhederne, og der skal etableres en let adgang for virksomhederne til at komme i kontakt med de internationale studerende. Ikke kun når de har færdiggjort deres uddannelse, men også under studieforløbet i form af synliggørelse af muligheder for studiejob.

Arbejdsmarkedsstyrelsens hjemmeside www.workindenmark.dk bør indeholde et særligt segment for internationale studerende. Her skal bl.a. kunne lægges CV'er fra internationale studerende og studiejobs fra virksomhederne.

Derudover kan Workindenmark-centrene i samarbejde med de enkelte uddannelsesinstitutioner arbejde mere intensivt med kobling mellem kandidat og virksomhed samt indgå samarbejder om jobsøgningskurser og oplæg/kurser om dansk arbejdspladskultur.

3. Mulighed for at arbejde flere timer ved siden af studierne for studerende fra ikke EU/EØS-lande

Mange studerende fra Norden og EU/EØS-lande arbejder i dag op til 20 timer om ugen ved siden af studierne. Det stiller de studerende fra ikke EU/EØS-lande dårligere, da de ifølge reglerne højst må arbejde 15 timer.

Da arbejde ved siden af studierne er en forudsætning for mange studerende fra ikke-EU/EØS-lande foreslår vi, at de skal have lov til at arbejde lige så meget som deres medstuderende, nemlig 20 timer om ugen.

4. Flere stipendier til studerende fra ikke EU/EØS-lande.

Studerende fra ikke EU/EØS-lande har den største tendens til at blive i Danmark. Samtidig er de den eneste gruppe, der selv skal betale for deres uddannelse. Det forekommer ikke hensigtsmæssigt.

EU-retten skal ændres, hvis vi skal indføre betaling for studerende fra EU/EØS-lande.

I stedet foreslår vi derfor, at der gives flere stipendier til studerende fra ikke EU/EØS-lande. Stipendierne bør primært rette sig mod færdiggørelse af uddannelse i Danmark.

Det bør nærmere afklares, hvordan stipendierne skal udmøntes – enten som stipendier givet i samarbejde med virksomheder eller ved, at de studerende, der bliver i Danmark efter endt uddannelse, gradvis får tilbagebetalt de uddannel-

sesgebyrer, de har erlagt. En kandidatgrad erhvervet over to år kan f.eks. kobles til en 60 pct. tilbagebetaling over tre år og 100 pct. over fem år.

5. Strategi på de enkelte uddannelsesinstitutioner for, hvilke internationale studerende man ønsker at tiltrække og fastholde

Der bør skabes en sammenhæng mellem en national strategi for rekruttering og fastholdelse af internationale studerende og strategierne på de enkelte uddannelsesinstitutioner.

Uddannelsesinstitutionerne spiller en central rolle som facilitatorer for samarbejdet mellem internationale studerende og danske virksomheder. Det opsøgende arbejde over for virksomhederne bør have fortsat stor prioritering, og virksomhederne bør inddrages i udarbejdelse af strategien.

Behovet for at inddrage virksomhederne i udformningen af strategien bliver aktualiseret af de nye krav om obligatorisk praktik på erhvervsakademiuddannelserne (KVU). Uddannelsesinstitutionerne tvinges i højere grad end hidtil til at sammenholde deres strategi med behovet for arbejdskraft i virksomhederne.

I forbindelse med institutionsstrategien bør særligt professionshøjskolerne overveje, om de har et tilstrækkeligt udbud af engelsksprogede uddannelser.

Det bør også overvejes, hvorledes uddannelsesinstitutionernes satellitter i udlandet, fx Niels Brocks uddannelser i Kina og det kommende universitetscenter i Beijing, kan bruges til at rekruttere arbejdskraft og studerende til Danmark.

For at fastholde de internationale studerende efter endt uddannelse bør der gøres en særlig indsats for at inddrage internationale studerende i studiemiljøet under uddannelsen.

6. Virksomheder bør være mere åbne for internationale studerende

Internationale studerende, der har haft studiearbejde under deres studier i Danmark, har langt større sandsynlighed for at blive i Danmark efter endt uddannelse.

Vi vil derfor opfordre de danske virksomheder til i videst muligt omfang at få kontakt med internationale studerende enten gennem studiejob eller gennem praktik.

Virksomhederne bør være opmærksomme på, at internationale studerende kan:

- Løse opgaver, der har med fremmedsprog eller udenlandske markeder at gøre
- Være brobygger til udenlandske markeder
- Tilføje virksomheden åbenhed og forståelse for andre kulturer
- Bringe internationalisering ind i virksomheden

7. Danskuddannelsesloven gøres mere fleksibel

Som omtalt i rapporten oplever flere kommuner at måtte give afslag på danskuddannelse til tidligere internationale studerende, der har fundet arbejde i en dansk virksomhed.

Dette skyldes, at der i danskuddannelsesloven er en begrænsning om, at udlændinge kun har et retskrav på danskuddannelse de første tre år efter de første gang har deltaget i – eller kunnet deltage i – danskuddannelse.

Internationale studerende, der læser på uddannelser udbudt på engelsk, har ofte ikke et incitament til at lære dansk på mere end et turistniveau, før de skal begå sig på en dansk arbejdsplads.

Problemet med en eventuel betaling af danskundervisning fra virksomhederne er særligt stort for mindre virksomheder, der ofte ikke har de efteruddannelsesbudgetter, som større virksomheder har.

8. Flere undersøgelser

Vi er med denne undersøgelse kommet et spadestik dybere i forhold til at forstå, hvad der sker med de internationale studerende, der kommer til Danmark. Vi har dermed skabt grobund for, at de politiske tiltag på området kan blive mere evidensbaserede.

Der mangler dog stadig meget viden på dette vigtige og voksende område. Det vil efter vores mening være nyttigt for vores politikformulering på området, hvis vi fik større viden om, hvordan det går de studerende, der forlader Danmark efter endt uddannelse.

Hvor mange kommer senere tilbage for at læse eller arbejde?

Hvor mange arbejder i danske virksomheder i udlandet?

Hvordan får danske virksomheder og danske studerende netværksmæssige fordele af internationale studerende, som er rejst hjem?

LITTERATURLISTE

Rapporten er udarbejdet på baggrund af:

CEBR, Centre for Economic and Business Research, Analyse af internationale studerendes beskæftigelsessituation efter endt uddannelse i Danmark, august 2008

Anden litteratur, der er inddraget i forhold til sammenfatningen:

- Arbejdsmarkedsstyrelsen, Rekruttering på det danske arbejdsmarked, 1. halvår 2009, juni 2009
- CIRIUS, National strategi for markedsføring af Danmark som uddannelsesland, august 2007
- CIRIUS, Mobilitetsstatistik for de videregående uddannelser 2006/2007, august 2008
- CIRIUS, Internationale studerendes efterfølgende beskæftigelse i Danmark, november 2008
- Copenhagen Business School, Pressemeddelelse: Internationale studerende vil læse på CBS, 1. juli 2009
- De Økonomiske Råd, Dansk Økonomi, efterår 2007
- FBE, Forum for Business Education, Denmark Unlimited – Slip internationaliseringen løs, april 2008
- FBE, Forum for Business Education, Efterspørgslen på internationale kompetencer og interessen for at etablere praktikophold i udlandet – hvad siger de offentlige og private virksomheder, august 2009
- FBE og CIRIUS, Internationale studerende i din virksomhed kom godt i gang, 2008
- Sekretariatet for Ministerudvalget, "De videregående uddannelsesinstitutioners udbud af uddannelser og fag på engelsk", bilag til Globaliseringsrådets arbejde, november 2005
- Syddansk Universitet, Matching, Internationale studerende med danske virksomheder, Gustav Kristensen, marts 2009